

บทคัดย่อ

สภาพการณ์ต่างๆที่ปรากฏในสังคมไทยนับแต่การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจจากการผลิตภาคเกษตรกรรมมาสู่ภาคอุตสาหกรรม ทำให้มีการอพยพแรงงานจากชนบทสู่เมือง แรงงานราคาถูกได้ถูกป้อนเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการ แต่แรงงานที่อยู่ในภาคการบริการบางส่วนไม่ได้รับความเป็นธรรมจากผู้ว่าจ้าง ทำให้ต้องการแสวงหาอาชีพที่เป็นอิสระ ปลอดภัยก่อกวนจากนายจ้าง และสามารถจัดสรรเวลาการทำงานได้ด้วยตัวเอง ซึ่งมอเตอร์ไซต์รับจ้างนับเป็นอาชีพหนึ่งที่สามารถตอบสนองความต้องการนี้ได้

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาภาวะทุกข์ยากในการดำรงชีวิตในชุมชนเมืองในมิติต่างๆ เช่น ภาวะการว่างงาน ขาดการศึกษา ขาดการยอมรับจากสังคม เป็นผู้ด้อยสิทธิทางสังคม โรคภัยคุกคามอันเกิดจากอาชีพ รวมทั้งการเข้าไม่ถึงบริการสวัสดิการของรัฐ เพื่อรายงานภาพรวมของคนจนในสังคมเมือง และแสวงหานโยบายและมาตรการในการบรรเทาและแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมเพื่อช่วยเหลือกลุ่มคนนี้ ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ อาศัยการตีความและอธิบายจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น และใช้แนวคิดทฤษฎีหลากหลายในลักษณะสหวิทยาการ ส่วนกลุ่มเป้าหมายคือ กลุ่มอาชีพมอเตอร์ไซต์รับจ้างในชุมชนบ่อนิวเว้า เขตเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา ได้ผลการศึกษาดังนี้

เนื่องจากสมาชิกในชุมชนบ่อนิวเว้าส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาค่อนข้างต่ำ ทักษะในการทำงานจึงมีจำกัด ขาดความชำนาญเฉพาะด้านและทักษะที่จะก้าวเข้าสู่อาชีพอื่น ตลอดจนขาดข้อมูลข่าวสารในเรื่องงาน รวมทั้งขาดเงินออมที่จะเริ่มลงทุนในอาชีพใหม่ ทำให้สมาชิกในชุมชนไม่สามารถเลือกงานได้มากนัก นอกจากงานบริการรับจ้างทั่วไปและงานประมง อีกทางเลือกหนึ่งซึ่งสมาชิกในชุมชนสามารถเลือกประกอบอาชีพได้คือ อาชีพมอเตอร์ไซต์รับจ้าง เพราะเป็นงานอิสระที่ต้องการเพียงทักษะการขับขี่มอเตอร์ไซด์ การจดจำทิศทาง การเข้าสู่อาชีพนี้ก็ไม่ว่างนัก

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มคนที่ก้าวเข้าสู่อาชีพมอเตอร์ไซต์ รับจ้างแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มคือ (1) กลุ่มที่เคยทำอาชีพประมงมาก่อน แต่เนื่องจากทรัพยากรทางทะเลเล็ยหรือทำให้ปลาเศรษฐกิจลดน้อยลง ส่งผลโดยตรงต่อรายได้ที่ลดลง และ (2) กลุ่มที่เคยประกอบอาชีพด้านการบริการมาก่อน เช่น การรับจ้างทั่วไป การเป็นลูกจ้างในโรงงาน เป็นต้น มักถูกนายจ้างจ่ายค่าจ้างไม่ตรงตามกำหนดเวลา และมีปัญหาขัดแย้งกัน ประกอบกับส่วนใหญ่ในครอบครัวหนึ่งๆมีแรงงานที่ทำงานน้อยกว่าที่ไม่ทำงาน การที่ผู้มิรายได้หลักมีรายได้ลดลงจึงส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของครอบครัว เป็นสาเหตุให้กลุ่มคนเหล่านี้ต้องดิ้นรนเปลี่ยนอาชีพใหม่ที่เป็นนายของตัวเอง

ปัญหาในอาชีพคือ วิกฤตเศรษฐกิจส่งผลให้มีผู้โดยสารถลดลง ทำให้รายได้ลดลงอย่างเด่นชัด อีกทั้งการมีคู่แข่งที่เป็นทางเลือกของผู้โดยสาร คือบริการรถตุ๊ก (รถยนต์รับจ้าง) ซึ่งราคาค่าโดยสารต่อคนถูกกว่าและไม่มีการกำหนดอัตราค่าใช้บริการตามระยะทางอย่างชัดเจน รวมทั้งยังมีปัญหาในเรื่องการมีมอเตอร์ไซต์รับจ้างเถื่อนเกิดขึ้น ทำให้ภาพพจน์ของมอเตอร์ไซต์รับจ้างในสายตาคนทั่วไปเป็นลบ นอกจากนั้นคนในอาชีพนี้ยังต้องมีพฤติกรรมเสี่ยง คือ ต้องยอมเสี่ยงทำผิดกฎหมายและเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ เนื่องจากความ

ต้องการของผู้โดยสารและการทำงานที่แข่งขันกับเวลา เป็นภาวะที่ผู้ขับซีมอเตอร์ไซด์รับจ้างต้องอยู่ในภาวะได้
อย่าง-เสียอย่าง (Trade-off) ระหว่างความเสี่ยงที่จะถูกตำรวจเปรียบเทียบปรับกับค่าโดยสารที่จะได้รับ

ทางด้านสุขภาพ พบว่า ไม่มีการป้องกัน ไม่มีระบบใดๆรองรับสวัสดิภาพ ทั้งๆที่อาชีพนี้ต้องทำงาน
ในสภาพแวดล้อมที่ไม่ปลอดภัย (Unsafe conditions) ส่วนการใช้จ่ายในเรื่องสุขภาพจะเกิดเมื่อเจ็บป่วยเท่า
นั้น สวัสดิการที่ได้รับคือ การใช้บัตรประกันสุขภาพ 30 บาท ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ขาดความเชื่อมั่นในการใช้
บริการ เพราะมีความเชื่อว่าจะได้รับยาและบริการที่มีมาตรฐานที่แตกต่างจากที่เคยได้รับ

ด้านการดำรงชีวิตประจำวัน พบว่า รายได้ในแต่ละวันไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายที่ต้อง
รับผิดชอบในครอบครัว เนื่องจากลักษณะอาชีพนี้เป็นชีวิตที่ต้องหาเช้ากินค่ำ มีรายได้จำกัด แต่มีพฤติ
กรรมการอุปโภคบริโภคที่ไม่สอดคล้องกับรายได้ บางรายหวังรวยทางลัดโดยเล่นการพนัน ทำให้ขาดเงินออม
และไม่มีเงินสำรองไว้ใช้จ่ายในยามฉุกเฉิน เกิดวงจรการกู้ยืมและเป็นหนี้อย่างไม่สิ้นสุด